

**ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИ-
ТУТ «БЕЙТ-ХАНА»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор ПУ ЗВО «МГПІ «Бейт-Хана»

Р. С. Аронова

«15» січня 2022 року

ПРОГРАМА

**ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО
ІСПИТУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»**

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Укладачі: канд. псих. н, доцент Колинець Г. Г.; д-р. мед. н. Первий В. С., канд. псих. н., доцент Ярошко М. М.,

Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри педагогіки та психології
Протокол № 4 від «5» грудня 2021 р.
Завідуючий кафедрою

д-р. пед. н., проф. Сапожников С. В.

Дніпро-2021

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму комплексного кваліфікаційного екзамену зі спеціальності 053 Психологія для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розроблено відповідно до освітньо-професійної програми Психологія першого(бакалаврського) рівня вищої освіти. До програми включено навчальні дисципліни «Загальна психологія з практикумом», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Психодіагностика», «Диференційна психологія», «Основи психокорекції», «Соціальна психологія», «Історія психології», «Основи психологічного консультування», «Основи патопсихології» опанування якими забезпечує формування у випускників спеціальних (фахових) компетентностей.

Метою комплексного екзамену є перевірка рівня досягнення випускниками програмних результатів навчання: засвоєння теоретичних знань, формування вмінь застосовування їх в професійній діяльності.

Відтак, студенти повинні продемонструвати:

знання:

- ключових принципів основних психологічних теорій;
- основних етапів розвитку психологічної науки в онтогенезі та соціогенезі;
- сучасного стану психологічних досліджень в Україні.
- предмету і завдань вікової психології;
- основних теорій і концепцій вікової психології як психологічної науки;
- основних методичних розробок для контролю за ходом, повноцінністю змісту і умовами психічного розвитку людини на різних вікових етапах онтогенезу;
- перспектив подальшого розвитку сучасної вікової психології;
- специфіки, історії становлення та методів диференційної психології як окремої галузі психологічного знання;
- теоретичних основ аналізу індивідуально-психологічних відмінностей між людьми;
- сучасних уявлень про джерела індивідуальних відмінностей (впливу факторів спадковості та середовища в їх формуванні);
- психологічних відмінностей у формально-динамічних, предметно-змістових та духовно світоглядних властивостях між людьми та співвідносити їх з відповідними концепціями та класифікаціями;
- особливостей психокорекційної, консультативної, психотерапевтичної та педагогічної роботи з особами різних психологічних типів
- методологічних основ патопсихології;
- принципів побудови патопсихологічного дослідження;
- психологічних характеристик окремих видів порушеної свідомості;
- психологічних механізмів порушення сприйняття;

- психологічних механізмів порушення пам'яті;
- психологічних механізмів розладів мислення;
- особливостей порушення розумової працездатності;
- аномалій особистісної сфери;
- патопсихологічної семіотики,
- предмету і завдань психологічного консультування;
- методологічних підходів до здійснення консультативного процесу;
- основних теорій, методів та технік, що застосовуються у процесі психологічного консультування;
- структури та організації консультативного процесу;
- особливих феноменів у професійній взаємодії психолога з клієнтом.
- основних категорії педагогічної психології, зв'язки між категоріями педагогічної психології;
- принципів та методів педагогічної психології;
- методів дослідження педагогічної психології;
- змісту явищ, які досліджує педагогічна психологія;
- засобів оцінки явищ, які досліджує педагогічна психологія; алгоритму проведення досліджень у педагогічної психології;
- основних напрямків, підходів, теорій в соціальній психології, основні сучасні категорії та теоретичні положення;
- методологічних основ сучасної вітчизняної та зарубіжної соціальної психології;
- основних положень і методів соціальних наук при рішенні професійних завдань;
- закономірностей взаємодії людини і соціуму, соціально-психологічні особливості спілкування;
- соціально-психологічних властивостей особистості, особливості та умови формування соціально адаптивної поведінки особистості.

вміння:

- об'єктивно оцінювати і аналізувати погляди різних авторів щодо психологічних проблем;
- моделювати зміст певних психологічних понять (згідно різним епохам, школам, авторам);
- встановлювати взаємозв'язок між виникненням різних теорій в одному і тому ж часі;
- вирішувати проблемні ситуації, що вимагають знання вікової психології;
- організовувати вивчення особливостей і закономірностей розвитку людської психіки в ході онтогенезу її носія;
- використовувати знання вікової психології та мотиваційних складових для створення психологічно безпечної комфортної середовища;
- адекватно застосовувати відповідні розвивальні і корекційні методи і способи оптимізації розвитку психіки людини з урахуванням її вікових особливостей;
- застосовувати системний підхід у вивченні індивідуальності людини;

- визначати індивідуально-психологічні особливості особистості, їх походження;
- інтегрувати різноманітні дані про індивідуально-психологічні властивості досліджуваної людини в єдине цілісне уявлення про її індивідуальність;
- встановлювати взаємозв'язок та спадкоємність між різними диференційнопсихологічними та диференційно-психофізіологічними теоріями, концепціями, класифікаціями та типологіями;
- проводити патопсихологічне дослідження з урахуванням нозологічної і вікової специфіки, а – також у зв'язку з задачами медико-психологічної експертизи;
- вибирати адекватний методичний апарат і здійснювати кількісний і якісний аналіз результатів дослідження в зв'язку з різноманітними цілями: проводити патопсихологічне дослідження порушення свідомості;
- проводити патопсихологічне дослідження уваги і сенсомоторних реакцій;
- проводити дослідження розладів пам'яті;
- проводити патопсихологічне дослідження рівня і перебігу розумових процесів;
- проводити патопсихологічне дослідження індивідуальних особливостей, аномалій характеру й акцентуацій, індивідуально-психологічних властивостей особистості;
- користуватися основними інтерпретаційними схемами і підходами, адекватно подавати наявні дані в патопсихологічному висновку.
- використовувати психологічні технології в освітньому процесі;
- використовувати елементи психолого-педагогічної діагностики з метою застосування в консультативному процесі;
- надавати психологічну допомогу у вигляді консультацій різним категоріям населення;
- застосовувати нові методи та техніки у практиці психологічного консультування.
- на репродуктивному рівні: аналізувати прояви явищ, які досліджує педагогічна психологія;
- на алгоритмічному рівні: планувати та організовувати дослідження явищ з позицій педагогічної психології;
- на евристичному рівні: орієнтуватися в використанні методів дослідження педагогічної психології;
- на творчому рівні: застосовувати знання про явища, які досліджує педагогічна психологія, в практичній діяльності психолога;
- використовувати в професійній діяльності основні закони розвитку соціального та культурного середовища;
- виділяти соціально-психологічну проблематику в процесах, які відбуваються в групах, використовувати на практиці соціально-психологічні методи і методики;

- аналізувати соціально-психологічні явища в соціальних спільнотах, використовувати соціометричні методики для дослідження соціально-психологічних процесів в групі.

ВОЛОДІТИ:

- знаннями про розвиток предмета психології в різні часові періоди;
- аналізом різних теоретичних знань в ракурсі дисципліни;
- навиками оцінки об'єктивності підходу різних психологічних шкіл.
- знаннями щодо вікових періодизацій особистості;
- навичками проведення дослідження особистості на різних періодах дорослішання;
- інформацією стосовно реалізації етичного кодексу в практиці психолога з різними віковими, етнічними та іншими верстами населення. основні напрямки, підходи, теорії в соціальній психології, основні сучасні категорії та теоретичні положення;
- методологічні основи сучасної вітчизняної та зарубіжної соціальної психології;
- основні положення і методи соціальних наук при рішенні професійних завдань;
- закономірності взаємодії людини і соціуму, соціально-психологічні особливості спілкування;
- соціально-психологічні властивості особистості, особливості та умови формування соціально адаптивної поведінки особистості;
- знаннями про індивідуально-психологічні відмінності у практиці психологічної роботи: в педагогіці, у профдоборі, в управлінні, бізнесі, політиці, психологічному консультуванні, психотерапії, коучінгу та інших сферах діяльності практичного психолога;
- методами дослідження індивідуально-психологічних відмінностей як цілісної системи властивостей особистості;
- провідними методами та техніками надання психологічної допомоги в умовах консультативного процесу;
- навичками аналізу запиту клієнта та креативного підходу щодо здійснення психологічного консультування;
- культурою наукового мислення, узагальненням, аналізом фактів і теоретичних положень;
- методами ефективної комунікації;
- методами діагностики причин виникнення психологічних проблем в процесі взаємодії членів різних груп;
- нормами соціальної взаємодії і співпраці;
- способами ведення професійної діяльності в полікультурному середовищі, враховуючи особливості соціокультурної ситуації розвитку.

Екзаменаційний білет становить собою комплексне поєднання різних форм завдань. У складі кожного білета – 3 завдання.

I. Тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді

100 тестових завдань закритої форми (із вибором однієї правильної відповіді), що оцінюється по 0,5 балів за кожну правильну відповідь.

Загалом за виконання тестів максимальна кількість балів – 50

II. Тестові завдання на встановлення відповідності

10 тестових завдань закритої форми на встановлення відповідності чи відновлення послідовності, що оцінюється по 0,5 балів за кожну правильну відповідь. Максимальна кількість - 20 балів.

III. Завдання відкритого типу

Трете завдання являє собою розгорнуту відповідь на теоретичне питання з фахових дисциплін. Розгорнута відповідь потребує від здобувача вищої освіти володіння теоретичним матеріалом та вміння розв'язання психологічних завдань.

Максимальна кількість балів – 30 балів

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Зміст навчального матеріалу з дисципліни

«Загальна психологія з практикумом»

Предмет психології. Основні галузі психологічних знань. Принципи класифікації галузей психології, структура сучасної психологічної науки. Поняття про загальну психологію. Зв'язок психології з іншими науками. *Відчуття.* Поняття про відчуття. Їх роль у житті та діяльності людини. Класифікації та різновиди відчуттів. Характер відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість відчуттів. Основні властивості віку. Сенсibilізація. Синестезія. Адаптація відчуттів та її види.

Сприймання. Поняття про сприймання. Властивості сприймань: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість. Аперцепція. Класифікація сприймань. Сприймання простору, руху, часу.

Мислення. Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності людини. Особливості процесу мислення. Розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, класифікація, систематизація. Форми мислення. Поняття, його види та основні характеристики. Судження та умовивід як форми мислення їх різновиди. Міркування. Основні види мислення: наочно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне. Індивідуальні особливості мислення.

Пам'ять. Поняття про пам'ять. Теорії пам'яті. Різновиди пам'яті. Характеристика основних процесів пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Відтворення та його різновиди, забування та його причини. Типи пам'яті та її індивідуальні особливості.

Уява. Поняття про уяву. Уява як специфічний вид діяльності. Різновиди уяви. Мимовільна та довільна та уява. Творча і репродуктивна уяви. Художня, технічна та наукова уява.

Темперамент. Поняття про темперамент. Історія уявлень про темперамент. Фізіологічна основа темпераменту. Типи вищої нервової діяльності і темперамент. Типи темпераменту та їх психологічна характеристика. Сангвінік, холерик, флегматик, меланхолік. Основні властивості темпераменту: сен-

зитивність, реактивність, пластичність, ригідність, резистентність, екстравертованість та інтровертованість. Роль темпераменту в діяльності людини.

Здібності. Поняття про здібності. Якісна і кількісна характеристика здібностей. Структура здібностей. Різновиди здібностей. Загальні і спеціальні здібності. Здібності і типи людей. Природні передумови формування здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях.

Характер. Поняття про характер. Природні та соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Зв'язок рис характеру. Акцентації характеру. Формування характеру. Характер і обставини. Вчинок і формування характеру. Характер і темперамент.

Рекомендована література.

1. Абрамова, Г.С. Загальна психологія: Навчальний посібник / Г. С. Абрамова. - М: Інфра-М, 2011. - 320 с.
2. Болотова А. К. Прикладна психологія. Основи консультативної психології. Підручник та практикум. - М.: Юрайт. 2019. 340 с.
3. Бобченко Т. Г. Психологічні тренінги. Основи тренінгової роботи Навчальний посібник. - М: Юрайт. 2020. 132 с.
4. Баксанський, О.Є. Сучасна психологія: теоретичні підходи та методологічні основи. Книга 3: Афективна сфера особистості та психологія спілкування / О.Є. Баксанський, В.М. Самойлова. – К.: КД Ліброком, 2018. – 368 с.
5. Бреслава, Г. М. История научной психологии: Уч. / Г. М. Бреслав. – М.: Инфра-М, 2019. – 432 с.
6. Глуханюк, Н.С. Загальна психологія: Навчальний посібник/Н.С. Глуханюк. – К.: Академія, 2017. – 272 с.
7. Деркач, А.А. Політична психологія: Підручник для бакалаврів/А.А. Деркач, Л.Г. Лаптев. – К.: Юрайт, 2016. – 591 с.
8. Коржова Е. Психология личности. Учебное пособие. Стандарт третьего поколения. - СПб.: Питер. 2020. 544 с.
9. Маклаков, А. Г. Общая психология: Учебник для вузов/А.Г. Маклаков. – СПб.: Питер, 2017. – 583 с.
10. Немов, Р.С. Загальна психологія. У 3-х т. т. 3. Психологія особистості: Підручник/Р.С. Немов. – К.: Юрайт, 2016. – 739 с.
11. Психологія. Підручник та практикум для СПО / за заг. ред. А. С. Обухова. - М: Юрайт. 2019. 404 с.
12. Том Батлер-Боудон Психологія. 50 видатних книг.– М: BookChef. 2020. 513 с.
13. Утлик, Е.П. Психология личности: Учебник / Е.П. Утлик. – М.: Academia, 2018. – 448 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Вікова психологія»

Психічний розвиток немовляти. Роль спілкування дитини з дорослим у психічному розвитку немовляти. Особливості спілкування дитини з дорослим упродовж немовлячого віку. Спільна діяльність дорослого і дитини. Наслідування. Експресивні дії як основний засіб спілкування в немовлячому

віці. Формування передумов засвоєння мовлення. Лепет. Розвиток рухів. Пізнавальний розвиток дитини немовлячого віку. Розвиток орієнтування в оточуючому світі. Криза одного року.

Загальна характеристика раннього віку. Характеристика соціальної ситуації розвитку дитини раннього віку. Основні новоутворення раннього віку. Прямоходіння, розвиток предметної діяльності та оволодіння мовою - найважливіші досягнення дитини в ранньому віці. Ситуативність як головна характеристика раннього віку.

Предметно-маніпулятивна діяльність - провідний вид діяльності в ранньому віці. Розвиток маніпуляцій. Основні етапи розвитку предметних дій в ранньому дитинстві. Співвідносні та орудійні дії. Стадії розвитку орудійних та співвідносних дій.

Розвиток пізнавальної сфери дитини раннього віку. Розвиток мовлення в ранньому дитинстві. Активний і пасивний словник. Кількісна і якісна характеристика активного словника на різних вікових відрізках раннього віку. Автономне мовлення.

Розвиток сприймання і утворення уявлень про властивості предметів. Розвиток наочно-дійового мислення в предметній діяльності дитини раннього віку. Розвиток пам'яті та уваги у ранньому віці. Криза трьох років. Основні прояви кризи трьох років. Особистісні новоутворення в період кризи трьох років. Можливі шляхи виходу із кризи.

Психологічна характеристика діяльності дитини дошкільного віку. Загальна характеристика ігрової діяльності дошкільника. Розвиток ігрової діяльності в дошкільному віці.

Пізнавальний розвиток дитини дошкільного віку. Особливості уявлень дошкільника про оточуючий світ. Опосередкованість пізнавальних інтересів дитини. Розвиток активності та самостійності розумової діяльності дошкільника.

Сенсорний розвиток дошкільника. Сенсорні еталони. Орієнтування в просторі. Орієнтування в часі. Розвиток уваги та пам'яті дошкільника. Розвиток уяви дошкільника. Функції уяви дошкільника та етапи її розвитку. Форми прояву уяви дошкільника.

Вплив дорослого на розвиток особистості дошкільника. Формування самосвідомості. Самооцінка. Основні мотиви поведінки. Формування моральних якостей особистості. Розвиток почуттів. Потреба в любові і заохоченні. Ревнощі. Співчуття. Страхи. Розвиток довільної поведінки в дошкільному віці. Спілкування та взаємини дошкільника з ровесниками.

Психічний розвиток і нормування особистості молодшого школяра. Зміна об'єктивних умов психічного розвитку з приходом дитини в школу. Учбова діяльність як ведучий вид діяльності, який визначає психічний розвиток молодших школярів. Формування особистості молодшого школяра. Формування характеру. Розвиток пізнавальної діяльності молодшого школяра. Розвиток уваги і уважності. Розвиток сприймання і спостережливості. Розвиток пам'яті і формування прийомів запам'ятовування. Розвиток мислення і

формування прийомів і способів розумової діяльності. Розвиток уяви. Розвиток мови в молодшому шкільному віці.

Психологія підлітка. Розвиток психічних пізнавальних процесів у підлітковому віці. Формування особистості у підлітковому віці. Соціальна ситуація розвитку у підлітковому віці. Взаємини з дорослими та ровесниками у підлітковому віці. Міжособистісне спілкування у підлітковому віці. Криза підліткового віку.

Психологія ранньої юності. Розвиток психічних пізнавальних процесів у юнацькому віці. Психологічні новоутворення юнацького віку. Професійне та особистісне самовизначення у юнацькому віці.

Формування особистості у юнацькому віці. Соціальна ситуація розвитку у юнацькому віці. Взаємини з дорослими та ровесниками у юнацькому віці.

Рекомендована література.

1. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для ВНЗ / О.Г. Видра ; Міністерство освіти і науки України ; Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 111 с.
2. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 111 с.
3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія : курс лекцій : навчальний посібник для ВНЗ / В.П. Кутішенко. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 125 с.
4. Кутішенко В. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 128 с
5. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: Практикум. Навч. посіб. / Т.М. Лисянська. К: Каравела, 2016. 224 с. (Рекомендовано МОН України.).
6. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія: Навч.посіб. / О.В.Скрипченко та ін. К: Каравела, 2017. 400 с. (Рекомендовано МОН України.).
7. Сидоренко О. Б. Практикум з вікової та педагогічної психології : навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей з психологією. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 262 с.
8. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017 548 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Соціальна психологія»

Сутність, структура, функції та категорії соціальної психології. Предметна сутність соціальної психології. Структура соціальної психології. Зміст основних категорій соціальної психології. Завдання соціальної психології. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження.

Соціалізація особистості. Механізми соціалізації. Специфіка соціально-психологічного підходу до особистості. Зміст поняття «соціально-психологічна компетентність особистості». Соціально-психологічна структура особистості. «Я-концепція». Поняття соціалізації та її соціально-психологічний аспект.

Поняття спілкування в соціальній психології. Категорія спілкування: визначення, структура, функції. Види спілкування. Формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу. Афіліація та альтруїзм як 10 складові потреби в спілкуванні. Показники незадоволеності потреби в спілкуванні. Види бар'єрів в спілкуванні. Дефектне спілкування: акцентуації характеру, ригідність, тривожність. Деструктивне спілкування: обман, брехня, егоїзм; агресивно-конфліктна взаємодія.

Поняття соціальної групи. Великі групи. Основні ознаки соціальної групи. Загальна характеристика та класифікація малих та великих груп. Характеристики, що виділяють групу як цілісність: психологічний зміст спільної діяльності, композиція групи, структура групи, групові процеси. Параметри, що виділяють особистість як члена групи: групові норми та цінності, групові санкції, групові очікування, статус особистості, позиція, роль, ранг особистості. Натовп, аудиторія та публіка. Міжгрупові конфлікти: характеристика та шляхи подолання.

Структура взаємовідносин в малих групах. Групова динаміка. Поняття та класифікація малих груп. Структура взаємовідносин в малих групах.. Поняття групових норм. Феномен групового тиску. Феномен групового мислення. Зміст основних механізмів групової динаміки. Лідерство і керівництво: єдність і розходження. Стиль керівництва і проблеми ефективності групової діяльності і згуртованості групи. Поняття групового рішення: групова поляризація, групова нормалізація, зсув до ризику. Основні фактори формування нової думки і прийняття рішення. Етапи прийняття групового рішення. Форми групових дискусій.

Рекомендована література.

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація: Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2004.
2. Андреева Г.М., Богомолова Н.Н., Петровская Л.А. Зарубежная социальная психология XX столетия: Теоретические подходы: Учеб. пособие для вузов. - М.: Аспект Пресс, 2001. - 287 с.
3. Андреева Г.М. Социальная психология. Учебник для высших учебных заведений – 5-е изд., испр. И допол. – М.: Аспект Пресс. 2004. – 365с.
4. Андриенко Е.В. Социальная психология. Учебное пособие для студентов высших пед. Учебных заведений //Под ред. В.А. Сластенина. – 2-е изд., доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 264с.
5. Берн Е. Лидер и группа. О структуре и динамике организаций и групп. –Изд-во «Эксмо», 2016. – 320 с.

6. Ефимова Н.С. Социальная психология. Издательство: ИД ФОРУМ, НИЦ ИНФРА-М, 2014г., 289 с.
7. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Теория и практика командообразования. Современная технология создания команд. СПб., 2004. -251 с.
8. Корольчук М., Осьодло В. Психодіагностика.- К.:Ельга, Ніка-Центр, 2004. - 400 с.
9. Куницына В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М. Межличностное общение СПб: Питер,2001. – 544 с.
10. Леонтьев А. А. Психология общения: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — 4-е изд. — М.: Смысл; Издат. центр "Академия", 2007.
11. Майерс Давид. Социальная психология. Питер, 2003.- 487 с.
12. Маслач Кристина. Практикум по социальной психологии. «Питер» 2000. – 522с.
13. Ольшанский Д.В. Психология масс. – СПб.: Питер, 2002. -С.368.
14. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – 247 с.
15. Основы соціальної психології: Навчальний посібник / О.А.Донченко, Н.В. Хазратова та ін. За ред.М.М.Слюсаревського. М. Київ, Міленіум, 2008. –495 с.
16. Паригин Б.Д. Социальная психология. Проблемы методологии, истории и теории. – СПб.: ИГУП, 1999. – 134 с.
17. Перспективы соціальної психології. Пер. с англ. Редакторы-составители Майкл Хьюстон, Вольфганг Штребе, Джеффри Фри, М. Стефенсон. М., 2001. – 365 с.
18. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: Учебное пособие [Текст] / Д. Я. Райгородский. – Самара: Издательский Дом "БАХРАХ-М", 1998. – 672 с.
19. Соснин В. А. Социальная психология: Учебник / В.А. Соснин, Е.А. Красникова. - 3-е изд. -М.: Форум, 2010. - 336 с.
20. Социальная психология: Курс лекций / В.Г. Крысько. - 3-е изд. - М.: Омега-Л, 2006. - 352с.
21. Социальная психология в трудах отечественных психологов. Под ред. А.Л. Свенцицкого. СПб. Питер, 2000. – 234 с.
22. Фетинский Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп: Учеб. пособие. — М.: Изд-во Института психотерапии, 2002. – 490 с.
23. Філоненко М. Психологія спілкування: Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2008.- 224 с.
24. Шапарь В.Б. Методы социальной психологии: Учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. — 288 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Диференційна психологія»

Предмет, історія становлення і основні напрями розвитку диференціальної психології. Предмет і завдання диференціальної психології. Принципи і методи диференціальної психології

Вплив середовища і спадковості на людину Теорії про вплив середовища і спадковості. Співвідношення понять «спадковість» - «середовище» у диференціальній психології. Психологічні відмінності різних вимірів індивідуальності: формально-динамічних, предметно-змістових та духовно-світоглядних властивостей між людьми. Індивід як формально-динамічна характеристика особистості. Особистість – психологічний носій соціальних властивостей. Індивідуальність – інтегральна біо-психо-соціальна характеристика людини.

Диференціальна психологія міжстаттєвих відмінностей. Стать як біологічне явище. Стать як соціокультурний зміст поведінки (гендер). Статева ідентичність. Статєво-рольові стереотипи. Міжстаттєві відмінності у психологічних якостях. Моральна свідомість чоловіків та жінок.

Диференціація характеру. Характер у структурі індивідуальності. Структура характеру. Я-концепція. Типологічний підхід до характеру особистості. Особистісні типи.

Диференціальна психологія здібностей. Сутність і характеристики здібностей. Задатки. Здібності. Обдарованість. Типи інтелектуальних здібностей. Конвергентні здібності. Дивергентні здібності. Пізнавальні стилі. Типи інтелектуальної обдарованості. Компетентність. Талант. Мудрість. Геніальність як прояв обдарованості. Розумова відсталість і деменція.

Сутність інтелекту як психічної реальності. Інтелект. Види інтелекту. Взаємозв'язок загального інтелекту й шкільної успішності. Взаємозв'язок темпераменту й інтелекту.

Когнітивні стилі як детермінанти індивідуальних відмінностей. Психологічна характеристика основних когнітивних стилів. Взаємозв'язки когнітивних стилів і їх співвідношення з продуктивними аспектами інтелектуальної діяльності. Когнітивні стилі у структурі індивідуальності.

Диференціальна специфіка феномену креативності. Креативність як особистісна властивість. Здатність до творчості. Творчість й інтелект. Основні підходи до креативності. Душевні розлади і геніальність. Механізми і чинники креативності. Інтуїція як механізм творчості. Діагностування креативності.

Диференціальні крос-культурні дослідження рас, націй, етносів. Крос-культурна психологія. Крос-культурні дослідження. Культурні відмінності та їх вияви. Виховання в контексті культури. Етнічна свідомість. Національний характер.

Рекомендована література.

1. Кондрашихина О. А. Дифференциальная психология / О. А. Кондрашихина. – К: Центр учебной литературы, 2009. – 232 с.

2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. В. Карапетрова. – Бердянськ, 2014. – 217 с.
3. Диференційна психологія / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, Я. В. Цехмістер, К. С. Максименко. – Київ: Слово, 2013. – 598 с.
4. Романовська Л. І. Диференційна психологія: Навч. посібник / Л. І. Романовська, Л. О. Подкоритова. – Львів: Новий світ 2000, 2008. – 235 с.
5. Палій А. А. Диференціальна психологія / А. А. Палій. – К: Академвидав, 2010. – 432 с.
6. Туриніна, О. Л. диференціальна психологія Навчально-методичний посібник / О. Л. Туриніна, С. О. Варлакова. – Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Психодіагностика»

Предмет, завдання і методи діагностичної психології Структура психодіагностики; Поняття психодіагностичні інструменти, валідність і надійність діагностичних суджень. Класифікація психодіагностичних процедур та їх основа. Нормативні вимоги до методик і тих, що їх розробляють, а також тих, хто ними користується.

Психологічні тести та особливості їх використання. Психологічна сутність тесту та основні його якісні характеристики. Процес тестування і вимоги до нього. Соціальні та етичні аспекти тестування. Тестування та громадянські права.

Норми та інтерпретація тестових результатів. Похідні показники. Основні статистичні поняття (загальне уявлення про частотний розподіл та основні статистичні поняття; графічні побудови як один з найоптимальніших способів узагальнення та представлення емпіричних даних; міри центральної тенденції та міри розсіву даних (дисперсія, стандартне відхилення).

Надійність тесту. Поняття про надійність і статистичну значимість Типи надійності: Валідність тесту. Поняття про валідність. Проективні методики та їх види.

Психодіагностика міжособистісних відносин. Методики опосередкованої оцінки міжособистісних відносин. Методики спостереження та експертної оцінки: специфіка отримання емпіричних даних. Методики дослідження суб'єктивного відображення міжособистісних взаємин

Психодіагностика мотивації. Мотиваційна сфера особистості як об'єкт діагностики. Фактори, які впливають на результати самоопису.

Методи психодіагностики самосвідомості 1) контрольний список прикметників Г. Гоха; 2) класифікація В. Стефенсона; 3) семантичний диференціал Ч. Осгуда; 4) тест рольових конструктів Г. Келлі; шкала "Я-концепції" Теннессі; шкала самоповаги Розенберга; шкала дитячої Я-концепції Пірса Харіса; опитувальник самоствавлення В. В. Століна; методика дослідження самоствавлення С. Р. Пантілеєва; контрольний перелік Г. Гоха; семантичний диференціал Ч. Осгуда; Qсортування В. Сефансона;

Психодіагностика особистісних рис. Концептуальні підходи до діагностики рис особистості Діагностика конституційної підсистеми особистості Діагностика соціально зумовлених диспозицій особистості

Психологічна діагностика здібностей. Загальне поняття про здібності та їх роль у становленні особистості. Методи дослідження здібностей та створення теоретико-практичних моделей їх розвитку (аналіз деяких методів дослідження здібностей та концептуальних основ їх створення; апробація методик та інтерпретація одержаних даних; знайомство з процедурою створення теоретико-практичної моделі розвитку здібностей (на прикладі розвитку комунікативних та організаторських здібностей).

Психологічні особливості тестування інтелекту. Загальне поняття про інтелект та методи його вивчення. Теорії інтелекту Процедура тестування та обробки даних (деякі загальні вимоги до процедури тестування, основні етапи процедури обробки результатів тесту та визначення IQ; специфічні особливості заповнення реєстраційної картки, специфіка шкалювання («зважування») попередніх оцінок. Прогностична та діагностична цінність шкал (висока здатність шкали до прогнозування навчальної успішності, виявлення індексу вікового зниження деяких інтелектуальних функцій, визначення коефіцієнту детериорації).

Рекомендована література.

1. Галян І. М. Психодіагностика / І. М. Галян– К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
2. Гузенко В.А. Психологічна діагностика : навчально-методичний посібник / В.А. Гузенко, Ю.В. Тудорцева ; Міністерство освіти і науки країни, Одеський національний політехнічний університет. – Одеса : Вадим Вікторович Букаєв 2013. – 267 с.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В. Л. Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с. 5. Нікітчук У. І. Психологічне тестування: навч.-метод. посіб. / У. І. Нікітчук. – Рівне: Острог Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – 78 с.
4. Поліщук С. Методичний довідник з психодіагностики / С. Поліщук. – Київ: ніверситетська книга, 2019. – 442 с.
5. Чала Ю. М. Психодіагностика / Ю. М. Чала, А. М. Шахрайчук. – Харків, 2018. – 247 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Основи психокорекції»

Психологічна корекція як сфера діяльності практичного психолога. Види психологічної допомоги. Визначення поняття «психокорекція». Об'єкт психокорекційного впливу. Види психологічної корекції: за характером спрямованості, за змістом, за формою роботи, за наявністю програми, за ха-

рактором управління коригуючими впливам, за тривалістю, за масштабом вирішуваних завдань. Основні елементи психокорекційної ситуації.

Основні принципи, правила та цілі психокорекційної роботи. Вимоги до особистості психолога, що здійснює психокорекційний вплив.

Цілі психокорекційної роботи у вітчизняній і зарубіжній психології. Правила психокорекційної роботи: позитивна форма цілей психокорекції, реалістичність цілей психокорекційної роботи, врахування перспективи розвитку особистості, пролонгованість результатів психокорекційної роботи. Вимоги до особистості психолога, що здійснює психокорекційний вплив: теоретичний компонент, практичний компонент, особистісна готовність.

Основні принципи складання психокорекційних програм. Загальна, типова, індивідуальна, стандартизована, вільна моделі психокорекційної роботи. Психокоректувальний комплекс.

Основні вимоги до складання психокорекційної програми. Оцінка ефективності психокорекційних заходів.

Основні вимоги до складання психокорекційної програми. Оцінка ефективності психокорекційних заходів. Психокоректувальний комплекс: діагностичний, установчий, корекційний, блок оцінки ефективності корекційних впливів: для психолога, для клієнта, для оточення клієнта. Інтенсивність психокорекційних заходів. Пролонгованість психокорекційного впливу.

Особливості індивідуальної психокорекції. Показання до індивідуальної психокорекції.

Необхідні умови для індивідуальної психологічної корекції. Основні методи індивідуального психокорекційного впливу: переконання, навіювання, консультування. Особливості індивідуальної психокорекції: когнітивний, емоційний та поведінковий аспект психокорекційних змін. Основні стадії індивідуальної психологічної корекції. Укладення контракту між клієнтом і психологом. Дослідження проблем клієнта. Пошук способів вирішення проблеми. Формування психологом корекційної програми та обговорення її з клієнтом. Реалізація наміченої програми відповідно до укладеного контракту. Оцінка ефективності проведеної роботи. Правила і установки, що дозволяють психологу структурувати процес індивідуальної психокорекції. Вербальний і невербальний контакт. Позиція психолога: позиція «зверху», «знизу», «на рівних». Можливі результати корекційної роботи.

Специфіка групової форми психокорекції. Особливості комплектування групи. Групова динаміка.

Специфіка групової форми психокорекції. Мета групової психокорекції. Завдання групової психокорекції. Основні механізми корекційного впливу. Особливості комплектування групи: принцип добровільності та інформованості, віковий, статевий і професійний склад групи, розмір групи, частота і тривалість групи. Групова динаміка. Принципи роботи в групі. Структура групи і лідерства, групові ролі. Згуртованість групи, групова напруга. Фази розвитку групи: орієнтація і залежність; конфлікти і протест; розвиток зв'язків і співробітництва; цілеспрямована діяльність.

Види психокорекційних груп. Тренінгові групи і соціально-психологічний тренінг Основні завдання соціально-психологічного тренінгу. Організація соціально-психологічного тренінгу. Принципи соціально-психологічного тренінгу. Етапи соціально-психологічного тренінгу. Можливі види соціально-психологічних тренінгів. Групи зустрічі: балінтовські групи, товариство анонімних алкоголіків, сайнанон-групи.

Корекційний вплив в психодинамічному напрямі.

Корекційний вплив в психодинамічному напрямі: мета корекційного впливу, техніки корекційного впливу. Класичний психоаналіз З.Фрейда: мета корекційного впливу, позиція психолога, вимоги та очікування клієнта, стадії корекційного впливу. Аналітична індивідуальна психокорекція А.Адлера: основні положення, мета корекційного впливу, позиція психолога, вимоги та очікування клієнта, техніки корекційного впливу.

Основні поняття клієнт-центрованого підходу: поле досвіду, «самість», «Я-реальне», «Я-ідеальне», самоактуалізація, умовні цінності. Емпатія, турбота, конгруентність, психологічний клімат в клієнт-центрованому підході. Теоретичні положення В.Франкла. Завдання логотерапії. Особливості когнітивної психокорекції. Основне завдання когнітивної психокорекції. Теоретичні положення Д. Келлі. Основні поняття когнітивно-аналітичного напрямку: «пастки», «дилеми», «перешкоди». Основні етапи роботи з клієнтом: діагностичний, активної взаємодії, перерва, заключний.

Когнітивний підхід А. Бека. Когнітивні спотворення: персоналізація, дихотомічне мислення, вибіркоче абстрагування, довільні умовиводи, Цілі когнітивного підходу А. Бека. Позиція та завдання психолога, вимоги до клієнта. Техніки когнітивного підходу А. Бека: "сократівський діалог", декатастрофізація, "заповнення порожнечі", переформулювання, децентралізація.

Основні поняття гештальттерапії: «незавершена справа», «уникнення». Рівні самосвідомості за Ф. Перлзом.

Транзактний аналіз Е. Берна. Аналіз еґо-станів особистості. Особливості еґо-станів «Дитини», «Дорослого», «Батька». Основні положення транзактного аналізу: гра, близькість, погладжування і удари, вимагання, заборони і ранні рішення, життєвий сценарій, психологічна позиція або основна життєва установка. Ступені ігор. Особливості життєвих сценаріїв. Аналіз транзакцій. Транзактний стимул, транзактна реакція. Комплементарні, перехресні та приховані транзакції. Складові транзактного аналізу. Мета транзактного аналізу.

Психокорекція сімейних стосунків. Сім'я як об'єкт психокорекційного впливу. Метод СДІ – скерована дитиною інтеракція. СДІ –«не роби», «СДІ - роби», імітація, похвала, іґнорування. Поєднання різних прийомів. Навчання батьків прийомам СДІ. Роль психолога у роботі СДІ. Дитячі страхи та їх виникнення. Підґрунтя та мотиви дитячої та юнацької психотерапії у поєднанні з роботою з сім'єю та оточенням. Взаємозалежність (зв'язок) дитини та рідних (відповідальних осіб). Техніки роботи з оточенням дитини. Практичний психолог як «ресурс» в батьківсько-дитячих стосунках.

Рекомендована література.

1. Андрушко Я. С. Психокорекція: навч.-метод. Посібник / Я. С. Андрушко. - Львів: ЛьвДУВС, 2017. - 212 с.
2. Дуткевич, Т. В. Теорія і практика розвивально-корекційної роботи психолога: навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. - Київ: КНТ, 2017. - 265 с.
3. Каліна Н. Ф. Психотерапія: підручник /Н. Ф. Каліна. - Київ: Академвидав, 2010. - 288 с.
4. Кузікова С. Б. Основи психокорекції: навч. посіб. / С. Б. Кузікова. - Київ: Академвидав, 2012. - 320 с.
5. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посіб. / С. Б. Кузікова. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 384 с.
6. Кузікова С. Б. Основи психокорекції [Текст] : навч. посіб. / С. Б. Кузікова. – К. : Академвидав, 2012. – 320 с. – (Серія «Альма-матер»).
7. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія професійної комунікації: навч. посіб. /Л. Е. Орбан-Лембрик. - Чернівці: Книги-XXI, 2010. - 528 с.
8. Психологічна корекція особистості дітей, які зазнали насильства в сім'ї: навч. посіб. / за ред. Максименко С. Д. та ін. - Київ: Міленіум, 2011. - 250 с.
9. Максименко С. Д. Практикум із групової психокорекції: підручник / С. Д. Максименко, О. О. Прокоф'єва, О. В. Царькова, О. В. Кочкурова. - Мелітополь: Видавничо- поліграфічний центр «Люкс», 2015. - 414 с.
10. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію: навч. посібник / Ю. О. Приходько. - Київ: Каравела, 2010. - 265 с.
11. Приходько Ю. О. Психологічний словник-довідник: навч. посіб. / Ю. О. Приходько. - Київ: Каравела, 2012. - 234 с.
12. Основи практичної психології / [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка. – [Третє стереотипне видання]. – К.: Либідь, 2006. – 536 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Педагогічна психологія»

Предмет та методи педагогічної психології. Методи педагогічної психології та їх використання в управлінні навчально-виховного процесом. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.

Педагогічна наука як галузь психологічної науки. Основні напрямки і сучасний стан розвитку педагогічної психології. Основні розділи педагогічної психології. Методи педагогічної психології та їх використання в управлінні навчально-виховного процесом.

Психологія навчання. Поняття про навчання та його психологічні механізми. Теорії навчання. Класифікація навчання. Моделі навчання. Основні характеристики навчальної діяльності. Фактори, що впливають на навчальну діяльність. Управління процесом навчання. Психологічні основи розвиваючого навчання. Психологічні основи диференціації та індивідуалізації навчання. Типи мислення та умови їх формування в процесі навчання. Рівні про-

блемно-евристичного навчання та можливості його здійснення в сучасній школі. Психологічний аналіз уроку.

Психологія учіння. Учіння як діяльність. Види учіння та структура учбової діяльності учнів. Уявлення про мотивацію учіння. Засвоєння навчального процесу – центральна ланка учбової діяльності учнів. Особливості оволодіння учнями учбовою діяльністю. Вміння самостійно вчитися. Теорія П. Я. Гальперіна про поетапне формування розумових дій як механізм інтеріоризації. Типи учіння та орієнтувальна основа діяльності. Основні характеристики процесу засвоєння знань. Уявлення про мотивацію учіння. Специфіка навчальної мотивації та особливості її формування. Неуспішність, її причини та запобігання.

Психологія виховання. Загальне поняття про психологію виховання. Предмет та завдання психології виховання. Особистість як мета, об'єкт та суб'єкт виховання. Вікові аспекти виховання та індивідуальний підхід. Психологічні аспекти виховання дітей з асоціальною поведінкою. Показники та критерії вихованості особистості. Психологічні основи формування моральної свідомості та поведінки особистості в сучасних умовах.

Психологія педагогічної праці. Загальна характеристика педагогічної діяльності. Структурно-ієрархічна модель особистості вчителя. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Характеристика основних функцій та педагогічних умінь. Психологічні вимоги до особистості педагога. Стили педагогічного спілкування та педагогічної діяльності. Поняття про педагогічну майстерність та педагогічну культуру. Психологічні аспекти виявлення, вивчення, узагальнення передового педагогічного досвіду. Психологічні проблеми педагогічного оцінювання.

Рекомендована література.

1. Бех І. Д. Виховання особистості: навч. метод, посіб.: У 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І. Д. Бех. – Київ: Либідь, 2013. – 342 с.
- 2 Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності: Навч. посіб / І. Д. Бех. – Київ: Академвидав, 2009. – 248 с.
3. Бочелюк В. Й. Педагогічна психологія: Навч. посіб / В. Й. Бочелюк, В. В. Зарицька. – Київ: Центр навч. літ., 2017. – 288 с.
- Власова О. І. Педагогічна психологія / О. І. Власова. – Київ: Либідь, 2015. – 400 с.
5. Педагогічна психологія: Підручник / М. Б.Євтух, Е. В. Лузік, Н. В. Ладогубець, Т. В. Ільїна. – Київ,; Кондор, 2015. – 420 с.
- Забродський М. М. Педагогічна психологія: Курс лекцій / М. М. Забродський. – Київ: МАУП, 2010. – 189 с.
7. Заброцький М. М. Лекції з педагогічної психології: навчальний посібник / М. М. Заброцький, Ю. Г. Шапошникова. – Херсон: Грінь, 2017. – 144 с.
8. Карпенко Є. В. Вікова та педагогічна психологія: Актуальні студії сучасних українських учених: навч. посібник / Є. В. Карпенко. – Дрогобич: Посвіт, 2014. – 152 с.

9. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: (курс лекцій) / В. П. Кутішенко. – Київ: Центр навч. л-ри, 2015. – 128 с.
10. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: навчальний посібник / Т. М. Лисянська. – Київ: Каравела, 2012. – 248 с.
11. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: практикум / Т. М. Лисянська. – Київ: Каравела, 2012. – 128 с.
12. Павелків Р. В. Педагогічна психологія: (теоретичні концепції та практикум): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, М. М. Заброцький. – Рівне, 2013. – 297 с.
13. Сергєєнкова О. П. Педагогічна психологія: навч. посіб / О. П. Сергєєнкова. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 168 с.
14. Педагогічна психологія: хрестоматія: навч. посіб. / упоряд. Л. В. Долинська. Київ: Каравелла, 2014. – 368 с.
15. Подоляк Л. Г. Основи педагогічної психології (психологія виховання) [Навч. посібник] / Л. Г. Подоляк, О. П. Главник. Київ, – Главник, 2016. – 112с.
16. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення): Навч.-метод посібник. / В. М. Поліщук. Суми: ВТД «Університетська книга», –2004. –330с.
17. Прасол Д. В. Вікова та педагогічна психологія: мультимедійний навчально-методичний посібник / Д. В. Прасол, І. С. Литвиненко. – Миколаїв: Арнекс, 2016. – 150 с.
18. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч.посіб. / М. В. Савчин. – Київ: Академвидав, 2017. – 424 с.
19. Степанов О. М. Педагогічна психологія: навч. посіб/ О. М. Степанов. – Київ: Академвидав, 2011. – 416 с.
20. Токарева Н. М. Вікова і педагогічна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017. – 480 с.
21. Максименко С. Д. Синдром "професійного вигорання" та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти / С. Д. Максименко, Л. М. Карамушка, Т. В. Зайчикова. – Київ: Міленіум, 2016. – 288 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Основи патопсихології»

Поняття про норму та патологію. Сучасні уявлення про розвиток порушень психічних процесів з точки зору біологічної, психодинамічної, поведінкової, когнітивної теорій. Тяжкі психічні порушення та їх лікування. Загальне уявлення про найбільш поширені психічні захворювання.

Методи та методики патопсихологічних досліджень. Принципи психологічних досліджень: психологічний експеримент, принцип якісного аналізу особливостей протікання психічних процесів хворого. Будова патопсихологічного експерименту. Методики патопсихологічних досліджень.

Порушення основних психічних функцій. Патологічні зміни відчуттів. Патологічні зміни сприймання. Патологічні прояви уваги як психічного процесу: нестійкість, недостатня концентрація, порушення розподілу уваги, сповільненість переключення уваги, розсіяність уваги. Синдром дефіциту уваги.

Розлади пам'яті: амнезії (конфабуляції, псевдоремінісценції, криптомнезії), парамнезії. Розлади мовлення.

Групи порушень мислення: порушення операційної сторони мислення, особистісного компоненту мислення, динаміки розумових процесів, процесу саморегуляції пізнавальної діяльності. Основні прояви порушень мислення.

Порушення інтелектуальної сфери. Порушення інтелекту: деменція, розумова відсталість.

Види афектів (фізіологічний, патологічний). Види стресів. Поняття психічної травми. Емоційні феномени: депресія, манія, ейфорія, дисфорія, апатія, паратимія, страх, тривога, туга, неспокій, почуття втрати відчуттів, амбівалентність, алекситимія, ангедонія.

Порушення вольової діяльності: порушення структури мотивів, формування патологічних потреб і мотивів. Розлади рухово-вольової сфери.

Патопсихологічні порушення мотиваційно-потрибової сфери.

Поняття свідомості. Критерії затьмареної свідомості. Приглушений стан свідомості. Порушення опосередкованості та ієрархії мотивів. Порушення смислоутворення. Порушення підконтрольності поведінки.

Вплив відхилень у психічному розвитку на формування особистості. Причини виникнення відхилень в особистісному розвитку. Первинні і вторинні дефекти. Часткові і загальні порушення розвитку. Порушення міжфункціональної взаємодії.

Дисгармонійний розвиток особистості. Порушення емоційної регуляції як основа дисгармонійного розвитку. Психологічна структура психопатій. Невроз як прояв внутрішньо особистісного конфлікту.

Поняття про психічні захворювання. Діагностика психічної хвороби в сучасній науці. Олігофренія як порушення інтелекту.

Поняття про психози. Психопатія як порушення характеру. Невротичні прояви особистості

Взаємодія патопсихолога та психіатра

Багатоаспектність проблеми зміни соціальної ситуації розвитку як спосіб психолого-педагогічної корекції особистісного розвитку.

Бесіда патопсихолога з хворим та спостереження за його поведінкою під час дослідження. Поняття про девіантну поведінку. Способи взаємодії індивіда з реальністю (приспособлення, боротьба, хворобливе протистояння, втеча від реальності, ігнорування).

Рекомендована література.

1. Аршава, І. Ф., Черненко, М. І. Нервові й психічні хвороби. - Д.: Вид-во ДНУ, 2009. – 336 с.
1. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В. Основні початкові прояви психоемоційних розладів у дітей та підлітків. Д.: РВВ ДНУ, 2012. – 62 с.
 2. Аршава І. Ф., Назаренко О. О. Психологія важковиховуваних дітей. – Посібн. - Д.: РВВ ДНУ. – 2007. – 56 с.
 3. Аршава І. Ф. Тлумачний словник-довідник із медичної психології [Текст] / І. Ф. Аршава, Г.О. Філіпчева. – Д.: РВВ ДНУ, 2009. – 80 с.
 5. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В. —Дитяча патопсихологія. - Д.: РВВ ДНУ 2006, 54 с.
 6. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В., Г.О. Філіпчева. Навч. посібн. „Практикум із клінічної психології”. – Д.: РВВ ДНУ. – 2010. –76 с.
 7. Максимова Н. Ю. Основи дитячої патопсихології: навч. посібник / Н. Ю.Максимова, К. Л. Мілютіна, В. М. Піскун. – К.: Перун, 1996. – 464 с
 8. Закалик Г.М., Терлецька Ю.М. Патопсихологія: понятійно-термінологічний словник: навчальний посібник/ Г. М. Закалик, Ю. М. Терлецька. – Львів.: Вид-во Львівська політехніка, 2016. – 156 с.
 9. Клінічна психодіагностика: Практикум / Редактор-упорядник проф. М. В.Миколайський. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. – 228 с.
 10. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 208 с.
 11. Морозов С. М., Бондар В. В. Клінічна психологія: Навч. посіб. / Інститут післядипломної освіти Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К. : ІПО КУ ім. Тараса Шевченка, 2001. – Ч. 1: Психологія лікувальних впливів. Феномен плацебо. – 114с.
 12. Стадненко Н. М. Іляшенко Т. Д. Борщевська Л. В. Обухівська А. Г. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку школярів та старших дошкільників –К.: Абетка, 1998 -144 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Основи психологічного консультування»

Загальні уявлення про психологічне консультування. Предмет, мета та завдання психологічного консультування. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги. Види психологічного консультування. Принципи психологічного консультування. Визначення основних рис психологічного консультування, їх відмінність від психотерапії. Загальні принципи надання психологічної допомоги індивіду.

Рівні тривожності. Основні способи і засоби маскування тривоги. Особливості роботи психолога з тривожними клієнтами. Визначення страху,

його відмінність від тривоги. Типологізація людських страхів. Психологічний зміст і психодинаміка різних видів страху. Види депресії. Основні риси депресивної особистості. Особливості консультативної роботи з депресивними клієнтами. Правила консультування осіб, які мають намір здійснити самогубство. Зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини. Види консультування клієнтів із сексуальними порушеннями. Психологічні причини алкоголізму. Принципи роботи психолога з наркотично залежними клієнтами. Психоаналіз як динамічний психологічний підхід. Основні правила створення аналітичної ситуації у консультуванні. Характер стосунків «психоаналітик-клієнт».

Механізми зміни особистості в процесі консультування. Стратегії психодинамічної моделі консультування: інсайт і спогади клієнта, катарсис (відреагування), депотенціалізація, відпрацювання. Технічні прийоми: інтерпретація й реконструкція, «натискання кнопки, «так нібито» та ін.

Первинне інтерв'ю як психодіагностичний та психотерапевтичний метод. Технічний інструментарій психоаналізу: вільне асоціювання, перенесення, опір, інтерпретація, аналіз сновидінь. Техніки аналітичної психології: аналіз серії сновидінь, активна уява; метод ампліфікації. Невербальні техніки аналітичної психології (юнгівська піскова терапія). Техніки індивідуальної психології: ранні спогади, історія життя, аналіз сновидінь, негативна практика тощо.

Рекомендована література.

1. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості: (Учб. Посібник для студентів / О. Ф. Бондаренко. – Харків: Фоліо, 2016. – 237 с.
2. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: Навч. посіб. – К: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
3. Миколайський М. В. Клінічна психодіагностика: практикум: навч. посіб.. / М. В. Миколайський, М. М. Марусинець. – Івано-Франківськ: «Плай» ЦІТ Прикарпатського нац. ун-у ім. В. Стефаника, 2009. – 279 с.
4. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 536 с.
5. Опанасенко Л. А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях / Л. А. Опанасенко – Миколаїв : Іліон, 2019. – 134 с.
6. Панок В. Г. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування: навч. посібник/ В. Г. Панок, Я. В. Чапак, Я. Ф. Андреева / за заг.ред. В. Г. Панка, І. М. Зварича. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. – 384 с.
7. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навчальний посібник / І. М. Цимбалюк. – К: Професіонал, 2005. – 656 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Історія психології»

Предмет історії психології. Методологія науки. Предмет психології як науки, категоріальний апарат психології, принципи науки, її завдання. Соціа-

льні чинники розвитку психологічної думки. Логіка розвитку наукових знань про психіку. Предметно - логічні чинники Особистісний аспект. Розвиток психології до її виділення в самостійну науку. Етапи розвитку психології як науки.

Антична психологія. Психологія в середні віки і епоху відродження.

Антична психологія. Загальний нарис розвитку психологічної думки в Стародавній Греції. Погляди на природу психічного. Матеріальний субстрат психічних явищ. Платон, Аристотель, Геракліт. Анаксагор. Демокріт. Піфагорейська школа. Сократ. Гіппократ. Гуморальна теорія. Душа, тіло і божество. Зв'язок з античною картиною душі. Аристотель. Платон.

Розвиток психології в новий час. Розвиток психології в XVIII столітті. Психологічні вчення XVII – XVIII століття. Природа психічного. Вчення про рефлекс. Сенсорно-асоціативні процеси. Спонукальні сили поведінки. Психофізична проблема. Бекон. Декарт. Локк «Досвід про людський розум». Поняття про несвідоме. Психічна причинність. Природа психічного. Вчення про рефлекс. Навчання про асоціації. Психофізіологічна проблема. Асоціативна психологія. Вчення про нервово-психічні функції. Розвиток психофізіології. Асоціативна концепція. Природничо-наукові передумови виникнення психології як самостійної науки/

Психологія на рубежі XIX - XX століть. Розвиток галузей психології. Психологія як наука про безпосередній досвід. В. Вундт. Предмет психології по В. Вундт. Відчуття, уявлення і почуття в його розумінні. Суб'єктивний метод роботи В. Вундта, атомізм і інтроспекціонізм. Структуралізм. Психологія як вчення про акти свідомості. Предмет диференціальної психології. Е. Крепеліна. А. Біне. Індивідуальні відмінності і вік. Розумовий розвиток і навчання. Розумовий вік. Коефіцієнт інтелекту. Біне-Стенфордська шкала.

Біхевіоризм і гештальт психологія. Особливості теорії біхевіоризма. Структурна школа Е. Тітченер. В. Вундт, Е. Тітченер Біхевіоризм Е. Торндайка. Поведінка тварин «інтелект тварин ... ». Проби і помилки. Проблемна ситуація. Закони біхевіоризму. Біопсихічний рівень детермінації поведінки. Дж. Уотсон. Теорія «поля» Курта Левіна. Динамічне поле. Категорія мотиву. Категорія способу Б. В. Зейгарник. ефект незакінченого дії. К. Левін.

Психоаналіз. Глибинна психологія. Фрейдизм. Вчення З. Фрейд про свідоме і не свідоме людини. Психоаналіз. Істерія. Несвідоме. Б.Брейер. Види енергії людини. Катарсис. «Дослідження істерії». Етапи становлення психоаналізу від методу до теорії. Метод «вільних асоціацій». «Тлумачення сновидінь». Інфантильна сексуальність. Едіпов комплекс.

Гуманістична, генетична, когнітивна психологія. Основи гуманістичної психології. Концепція особистості Гордона Олпорта. Абрахам Маслоу і його теорія. Теорія особистості Карла Роджерса. логотерапія Віктора Фракла. Теорія потреб А. Маслоу. Поняття про самоактуалізацію особистості.

Розвиток психології на Україні. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в «братських школах». Психологічні погляди

І. Вишенського. Г. Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І. Гізель. І. Яворський. Вчені-психологи у Львівському університеті: Ю. Охорович, С. Балей. Нинішній стан психології як науки на теренах України.

Рекомендована література.

1. Алексєєва Ю. А. Психологічне консультування особистості підліткового віку / Ю. А. Алексєєва // Консультативна психологія: підручник / І. С. Булах, В. У. Кузьменко, Е. О. Помиткінім та ін. – Вінниця: ТОВ «Нілан –ЛТД», 2014. – С. 273-290.
2. Афанасьєва Н.Є. Підходи до визначення психологічного консультування у сучасній психології // Проблеми екстремальної та кризової психології. 2014. Вип.16. С.3-10.
3. Анєнкова І.П., Байдан М.А., Русова В.М. Психологічне консультування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
4. Булах І. С. Консультативна психологія: [підручник] / Булах І. С., Кузьменко В.У., Помиткін Е. О. – Вінниця: Нілан, 2014. – 484 с.
5. Білоусова Н. М. Консультування батьків та вчителів з питання оптимізації розвитку почуття власної гідності у дітей молодшого шкільного віку / Н. М. Білоусова // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – Вип. 10: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 13-20.
6. Бушай І. М. Типові помилки психолога – консультанта у професійній діяльності / І. М. Бушай // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук.праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – Вип. 9. – С. 113-119.
7. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика – СПб: Питер, 2011. – 384 с.

ІІІ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

кількість набраних балів	оцінка		критерії оцінювання
	за системою ЄКТС	за національною шкалою	
90-100	А	5	Студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог програм навчальних дисциплін, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерела-

			ми інформації, приймати рішення у нестандартних педагогічних ситуаціях. Засвоїв взаємозв'язок основних понять та їх значення для набуття професії, проявив творчі здібності в розумінні та використанні навчально-програмового матеріалу
81-89	B	4	Студент має повні, глибокі знання, здатний застосовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вміє аргументовано використовувати отримані знання в різних ситуаціях, самостійно знаходити інформацію, ставити і розв'язувати наукові проблеми
71-80	C		Студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача, використовує основні положення із самостійною і правильною аргументацією.
61-70	D	3	Студент вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом дає логічні відповіді, однак допускає при цьому суттєві помилки.
51-60	E		Студент виявляє знання і розуміння основних положень теоретичного матеріалу. Дає правильні, але недостатньо осмислені відповіді. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, наводити власні приклади на підтвердження власних думок.
35-59	FX	2	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу, має прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, пропускає суттєвих помилок у відповідях на прості питання

1-34	F		Студент не засвоїв матеріал у межах програми курсів дисциплін за фахом, не може відтворити навчальний матеріал.
------	---	--	---